
Monitoring van de arbeidsmarkt

Gemiddeld 13,5 jobs per Vlaamse vestiging

Stevens, E. 2008. *Gemiddeld 13,5 jobs per Vlaamse vestiging. Een analyse van de vestigingen en de jobs bij RSZ en RSZPPO (2005-2006)*. WSE-report 2008, Leuven.

Vlaanderen telt 154 276 vestigingen. Het merendeel hiervan omvat maximaal vijftig werknemers. Grotere dimensieklassen komen minder vaak voor. Deze algemene bevinding varieert natuurlijk per sector. Het is deze variatie die in een eerste paragraaf aan bod komt. Er wordt gekeken naar de spreiding van de vestigingen over de verschillende sectoren en dimensieklassen. Ook wordt de link gelegd naar de jobs in loondienst. Vlaanderen telt 2 088 868 jobs in loondienst. In een tweede paragraaf krijgen zij de aandacht en wordt meer bepaald ingezoomd op de jobevoluitie tussen 2005 en 2006 naar sector.

omvat evenwel 30,5% van het totaal aantal jobs in loondienst in Vlaanderen (637 452 jobs).

Tabel 1 toont dat de Vlaamse vestigingen 2 088 868 jobs in loondienst huisvesten. Verhoudingsgewijs betekent dit dat een Vlaamse vestiging gemiddeld 13,5 jobs omvat.

De primaire sector: een sector van kleine bedrijven

Vestigingen

Een Vlaamse vestiging kan ruim gedefinieerd worden als een in Vlaanderen gevestigde productie-eenheid. Er zijn vestigingen met en zonder personeel en in wat volgt, worden de vestigingen met personeel bekeken. Zij worden geteld door de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid.

Op 30 juni 2006 bevinden 154 276 vestigingen zich in Vlaanderen (tabel 1). Naar dimensieklasse ligt het zwaartepunt bij de micro-ondernemingen met 1 tot 9 werknemers: van de 154 276 Vlaamse vestigingen stellen 120 814 (78,3%) minder dan 10 werknemers tewerk. Daarnaast zijn er nog eens 26 064 (16,9%) met 10 tot 49 werknemers. Verder hebben 6 085 vestigingen (3,9%) 50 tot 199 werknemers. Bedrijven met meer dan 200 werknemers zijn dun gezaaid: Vlaanderen telt 1 313 grote ondernemingen of 0,9% van het totaal van de vestigingen. Dit relatief beperkt aantal grote vestigingen

Op 30 juni 2006 telt Vlaanderen 4 861 vestigingen in de primaire sector, bestaande uit de land- en tuinbouw en de visserij. Dit komt neer op 3,2% van het totaal aantal vestigingen, wat relatief veel is voor zo een kleine sector qua jobs in loondienst (20 871 jobs). Dit impliceert dat het gemiddeld aantal jobs per vestiging in de primaire sector erg klein is, namelijk 4,3. Zowat 90% van de primaire vestigingen is een micro-onderneming met maximaal negen werknemers.

De secundaire sector: van kleine bouwondernemingen tot grote metaalreuzen

De secundaire sector, die onder meer alle industriële nijverheden en de bouwsector omvat, telt 30 142 vestigingen in Vlaanderen anno 2006. Deze vestigingen herbergen 542 491 jobs in loondienst, wat maakt dat er gemiddeld 18,0 arbeidsplaatsen per secundaire vestiging worden geteld. Dat de

Tabel 1.

Aantal vestigingen naar dimensieklasse en aantal jobs in loondienst, naar hoofdsector (Vlaams Gewest; 30 juni 2006)

		Totaal	Primaire sector	Secundaire sector	Tertiaire sector	Quartaire sector
Vestigingen	(n) (%)	154 275 100,0	4 861 3,2	30 142 19,5	95 419 61,8	23 853 15,5
Dimensieklasse						
Micro (1-9 wn)	(n) (%)	120 813 78,3	4 378 90,1	22 359 74,2	80 220 84,1	13 856 58,1
Klein (10-49 wn)	(n) (%)	26 064 16,9	456 9,4	5 965 19,8	12 626 13,2	7 017 29,4
Middelgroot (50-199 wn)	(n) (%)	6 085 3,9	26 0,5	1 403 4,7	2 176 2,3	2 480 10,4
Groot (> 200 wn)	(n) (%)	1 313 0,9	1 0,0	415 1,4	397 0,4	500 2,1
Jobs in loondienst	(n) (%)	2 088 865 100,0	20 871 1,0	542 491 26,0	830 797 39,8	694 706 33,3
Jobs/vestiging		13,5	4,3	18,0	8,7	29,1

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WSE)

doorsnee secundaire vestiging groter is dan gemiddeld in Vlaanderen, is te wijten aan de invloed van een aantal industrietakken waar het vooral om grote bedrijven gaat, zoals bijvoorbeeld in de chemie of automobielsector, maar globaal genomen overheersen de micro- en kleine vestigingen: driekwart van de secundaire vestigingen telt minder dan tien werknemers en nog eens een op de vijf blijft onder de vijftig werknemers.

Micro-ondernemingen (1-9 werknemers) vinden we in grote mate terug in de *bouwsector*, de grootste secundaire werkverschaffer. In de bouwsector worden in totaal 15 869 vestigingen geteld. Dit betekent dat één vestiging op de tien in Vlaanderen actief is in de bouwnijverheid. Van deze vestigingen stelt 83,6% (13 273 vestigingen) slechts 1 tot 9 werknemers tewerk. In nog eens 14% gaat het om 10 tot 49 werknemers. De sterke aanwezigheid in de kleinste dimensieklassen gecombineerd met het hoge totaal aantal arbeidsplaatsen in de bouwnijverheid (123 164 jobs in loondienst) maakt dat het gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging 7,8 bedraagt, wat ver onder het globale gemiddelde van de secundaire sector ligt. Toch zijn er ook mid-

delgrote en grote ondernemingen, bijvoorbeeld baggerbedrijven en ondernemingen die spoorwegen, wegen, straten en vliegvelden aanleggen.

In de secundaire sector vinden we middelgrote en grote ondernemingen vooral terug in de *metallurgie*. Slechts 101 vestigingen situeren zich in deze sector, waarvan twintig middelgrote en negentien grote vestigingen. Dit verklaart waarom de metallurgie ondanks haar beperkt aantal vestigingen toch 19 525 jobs in loondienst telt en waarom de doorsnee vestiging er maar liefst 193,3 arbeidsplaatsen omvat. In geen andere sector ligt dit gemiddelde aantal zo hoog. De grootste vestigingen zijn vooral te situeren in de zwaarste industrietakken zoals de vervaardiging van ijzer en staal en de productie van tin, zink, lood en koper.

Een andere grote klepper is de *vervaardiging van kantoormachines, computers, audio-, video- en telecomapparatuur*. Amper 77 vestigingen oefenen een activiteit uit in deze sector en toch blijkt uit het aantal arbeidsplaatsen dat het gaat om een grote industriële werkverschaffer (11 419 jobs). Deze sector kenmerkt zich dus door een sterke aanwe-

zigheid van grote ondernemingen: 23,4% van de vestigingen telt meer dan 50 werknemers en nog eens 18,2% meer dan 200 werknemers. Vooral de vervaardiging van zendapparatuur vult grote vestigingen.

Daarnaast zijn er relatief veel vestigingen met meer dan 50 en zelfs meer dan 200 werknemers in de *chemische nijverheid*: 38,4% van de chemiebedrijven is een (middel)grote onderneming. Concreet gaat het om 152 van de 396 vestigingen. Als je dan weet dat de chemische sector met 50 414 jobs in loondienst een van de grootste industriële werkgevers is, dan is het niet verwonderlijk dat de gemiddelde vestigingsgrootte hoog is: 127,3 arbeidsplaatsen per vestiging. De grootste vestigingen houden zich vooral bezig met primaire rubberbewerking en de bewerking van splijt- en kweekstoffen.

De tertiaire sector: ruim zes op de tien van de Vlaamse vestigingen

Maar liefst 95 419 van de 154 275 vestigingen in Vlaanderen zijn terug te vinden in de tertiaire sector, die vooral commerciële diensten bundelt. Dit komt neer op bijna 62% van alle vestigingen. Gecombineerd met de 830 797 tertiaire jobs, maakt dit dat een gemiddelde tertiaire vestiging 8,7 arbeidsplaatsen herbergt. Kijken we naar de dimensieklasse dan blijkt dat 84,1% van alle tertiaire vestigingen maximaal negen werknemers heeft of dat 97,3% van alle vestigingen in de tertiaire sector minder dan vijftig werknemers telt.

Bij de *verhuurdiensten*, waar 4 780 Vlaamse vestigingen te vinden zijn, heeft een gemiddelde vestiging amper drie arbeidsplaatsen. De micro-ondernemingen zijn er talrijk en vooral actief in de bemiddeling in en het beheer van onroerend goed. In de *boreca* zijn 14 011 vestigingen actief en hiervan behoort 99,6% tot de micro- en kleine ondernemingen.

Ook in de *kleinhandel* loopt het aandeel micro- en kleine ondernemingen erg hoog op en blijft het gemiddeld aantal arbeidsplaatsen per vestiging onder het tertiaire gemiddelde. In de kleinhandel wordt het hoogste aantal vestigingen genoteerd: maar liefst 22 361 bedrijven (14,5%) oefenen een activiteit uit in deze sector. Hiervan omvat 89,1% slechts

een tot negen werknemers. Het gaat dan vooral om bakkers, apothekers, tabakswinkels, markt- en straathandel.

De tertiaire sector kent globaal dus weinig middelgrote (50-199 werknemers) en grote (> 200 werknemers) ondernemingen. Toch zijn er een aantal uitzonderingen. Zo bijvoorbeeld de *selectie en terbeschikkingstelling van personeel*, die grotendeels samenvalt met de interimsector, waar 34,5% van de 1 591 vestigingen meer dan 50 werknemers telt en 6,1% zelfs meer dan 200 werknemers. Een gemiddelde vestiging in deze sector herbergt 68,2 arbeidsplaatsen. Dit kan verklaard worden door het feit dat alle interimwerknemers worden toegewezen aan het interimkantoor waaraan zij verbonden zijn en niet aan het bedrijf waar zij werkelijk hun job uitoefenen. Daarnaast tellen ook de *industriële reiniging* (t13) en de *post- en telecommunicatie* (t8) meer (middel)grote vestigingen. Bij deze laatste sector kan onder meer gedacht worden aan De Post en Belgacom.

De quartaire sector: grote vestigingen vooral bij de overheid

In totaal zijn er in Vlaanderen 23 853 quartaire vestigingen. Zij omvatten in totaal 694 706 jobs in loondienst wat de gemiddelde vestiging in de quartaire sector op 29,1 jobs brengt. Globaal genomen, gaat het ook in de quartaire sector voornamelijk om micro- en kleine ondernemingen: samengeteld heeft 87,5% van de quartaire vestigingen maximaal 50 werknemers. Opvallend in de quartaire sector is de relatief prominente aanwezigheid van kleine bedrijven: 29,4% van de quartaire vestigingen huisvest 10 tot 49 werknemers. Dit is uitgesproken het geval in de *onderwijssector*, met 6 647 vestigingen de sector met het hoogste aantal quartaire vestigingen. Hiervan behoort één op de twee tot de categorie van de kleine ondernemingen, vooral dan de vestigingen actief in het basisonderwijs. In het hoger onderwijs loopt de dimensie van de vestigingen vaak op.

Dat de quartaire sector toch aan een gemiddelde vestigingsgrootte van 29,1 jobs komt, is te verklaren door het feit dat de middelgrote en grote ondernemingen toch sterker aanwezig zijn in de quartaire sector dan in de overige hoofdsectoren: een op de

tien quartaire vestigingen telt 50 tot 199 werknemers en in 2,1% gaat het om meer dan 200 werknemers. Middelgrote en grote ondernemingen vinden we vooral terug in de sector *justitie, defensie en openbare veiligheid*. Deze sector telt slechts 418 vestigingen, waarvan meer dan de helft behoort tot de (middel)grote vestigingen.

Het *openbaar bestuur* omvat 1 142 vestigingen, amper 0,7% van het totale aantal vestigingen in Vlaanderen. Tegelijk blijkt dat 88 740 arbeidsplaatsen zich in deze sector bevinden, dit is 4,2% van het totaal aantal Vlaamse jobs in loondienst. Dit komt neer op een gemiddelde vestigingsgrootte van 77,7 arbeidsplaatsen, vooral te danken aan de aanwezigheid van 30,3% middelgrote en 6,9% grote bedrijven. Tien vestigingen in de sector van het openbaar bestuur tellen zelfs meer dan 1 000 werknemers, onder meer te situeren in centrumsteden Antwerpen, Leuven, Brugge, Gent en Hasselt.

Evolutie van de jobs in loondienst in het Vlaams Gewest tussen 2005 en 2006

Het totaal aantal jobs in Vlaanderen sommeert drie componenten: loontrekkende jobs, zelfstandige jobs en jobs voor helpers. Binnen de loontrekkende jobs vormen de jobs in loondienst die gekend zijn bij de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) en bij de Rijksdienst voor de Sociale Zekerheid voor de Plaatselijke en Provinciale Overheden (RSZPPO) veruit de grootste factor.

Op 30 juni 2006 telt Vlaanderen 2 088 868 jobs in loondienst. Dit zijn er 35 131 meer dan een jaar

voordien (+1,7%). Deze toename is vrijwel volledig op conto te schrijven van de dienstensectoren. Tussen 2005 en 2006 kwamen er in de tertiaire sector 22 476 jobs bij (+2,8%). In de quartaire sector ging het om +12 867 jobs (+1,9%). De industriële sector stagneerde (+688 jobs of +0,1%) en de kleinere landbouwsector ging erop achteruit (-903 jobs of -4,1%). Volgens de eerste ramingen was 2007 qua jobs in loondienst globaal een gunstig jaar. De job-groei op Belgisch niveau versnelde nog en dezelfde trends hielden aan: de groei in de dienstensectoren compenseerde de aanhoudende stagnatie van de secundaire sector (RSZ, 2007). In wat volgt, wordt in detail ingezoomd op de jobevolutie tussen 30 juni 2005 en 30 juni 2006. Tabel 2 zet alle cijfers op een rij.

De primaire sector: variabiliteit in seizoensarbeid

De primaire sector, die grotendeels samenvalt met de land- en tuinbouw en de visserij, is de kleinste loontrekkende sector met anno 2006 bijna 21 000 jobs. Reeds enkele jaren gaat het jobaantal in de primaire sector achteruit en tabel 2 toont dat deze negatieve trend ook aanwezig was tussen 2005 en 2006 toen er 903 jobs in loondienst verloren gingen, een afname van -4,1%.

De secundaire sector: stagnatie te danken aan de bouwnijverheid

In de secundaire sector worden op 30 juni 2006 nauwelijks 688 jobs meer geteld dan een jaar eerder. Zo tikte de industrie in 2006 af op een totaal

Tabel 2.

Evolutie van het aantal jobs in loondienst naar hoofdsector (Vlaams Gewest; 30 juni 2005-30 juni 2006)

	2005	2006	Evolutie 2005-2006	
	(n)	(n)	(n)	(%)
Totaal	2 053 737	2 088 868	+35 131	+1,7
Primaire sector	21 774	20 871	-903	-4,1
Secundaire sector	541 803	542 491	+688	+0,1
Tertiaire sector	808 321	830 797	+22 476	+2,8
Quartaire sector	681 839	694 706	+12 867	+1,9

Bron: RSZ Gedecentraliseerde statistiek (Bewerking Steunpunt WSE)

van 542 491 jobs, goed voor ruim een kwart van het totale jobaanbod in Vlaanderen. De desindustrialisering van onze maatschappij is geen nieuw gegeven: reeds geruime tijd brokkelt de industriële werkgelegenheid af. Pas de laatste jaren lijkt de sector zich te stabiliseren, maar vooruitzichten wijzen uit dat deze stagnatie niet zal aanhouden. In 2008 zou de industrie het moeilijk krijgen omwille van de vertraging van de internationale conjunctuur die zwaar weegt op de Belgische uitvoer en omwille van de wisselkoers van de euro ten opzichte van de Amerikaanse dollar. In de periode daarna zou de jobevolucie in de secundaire sector evenwel terug een meer positieve trend neerzetten (Federaal Planbureau, 2008).

Dat de secundaire sector in de beschouwde periode stagneert en niet achteruitgaat, is vrijwel volledig te danken aan de *bouwsector*. Met een jobtoename van maar liefst 4 924 jobs in loondienst, compenseert de bouwnijverheid het jobverlies in vele andere secundaire sectoren. Reden voor de jobtoename is de traditionele conjunctuurgevoeligheid van de bouwsector. Hierdoor deint ze voort op het positieve economische klimaat van de voorbije jaren. Volgens de eerste ramingen voor 2007 noteert de bouwsector ook in 2007 een sterke jobtoename en zet de sector haar rol als sterkhoudster voort (RSZ, 2007). De jobtoename in de bouwsector beïnvloedt ook de jobevolucie in andere sectoren. Zo kwamen er jobs bij in de sector *vervaardiging van glas, bakstenen, cement en andere bouwmaterialen* en in de *machinebouw*.

Ook in de *rubber- en kunststofnijverheid* steeg het aantal jobs in loondienst (+331 jobs; +1,7%). Een verklaring voor deze positieve trend kan eveneens gevonden worden in de jobgroei van de *bouwsector* en ook in de (beperkte) groei van de *transportmiddelenindustrie*. Deze sectoren zijn immers twee van de belangrijkste klanten van de rubber- en kunststofnijverheid en hun expansie zal allicht de vraag naar artikelen van kunststof en rubber doen toenemen en zo de werkgelegenheid stimuleren. Volgens koepelorganisatie Essencia is de jobtoename in de rubber- en kunststofnijverheid bovendien te verklaren door de toegenomen buitenlandse handel met voor 2006 een positieve handelsbalans tot resultaat.

De vermelde groeisectoren compenseren het verlies in de overige industrietakken. De grootste ver-

liezen worden opgetekend in de *textielsector* en de aanverwante *kledingindustrie*. De jarenlange concurrentie met lageloonlanden blijft deze sectoren parten spelen, ook tussen 2005 en 2006 toen er maar liefst 1 747 jobs verloren gingen in de textielsector en nog eens 447 jobs in de kledingindustrie. Ook de dure euro weegt op de concurrentiepositie van de Belgische textielsector, zo stelt koepelorganisatie Fedustria.

In de *grafische nijverheid* gingen 762 jobs verloren (-2,6%). Hiermee zet de sector de negatieve trend van het vorige jaar verder. Koepelorganisatie Febelgra wijt dit aan een negatieve investeringsgolf die de sector teisterde in de beschouwde periode. Bovendien vreest Febelgra dat er niet snel verbetering op komst is wegens de toenemende grondstofprijzen.

In de sector *vervaardiging van dranken, voeding en tabak*, na de bouwsector de grootste secundaire werkgever van Vlaanderen, werd een afname van 564 jobs genoteerd (-0,6%). De herstructureringen bij Inbev en Alken Maes dragen allicht bij tot deze negatieve evolutie. Bij de metaalsectoren zagen vooral de *metallurgie* en de *vervaardiging van metaalproducten* hun jobaantal afnemen, volgens koepelorganisatie Agoria te wijten aan de moeilijke uitdaging om op internationaal vlak de concurrentiepositie te handhaven. De metaalverwerkende industrietakken zijn immers energie-intensief en de hieraan verbonden kosten blijven stijgen.

De tertiaire sector: dienstencheques goed voor helft van de toename

Anders dan in de industrie kunnen vrijwel alle tertiaire sectoren jobwinst voorleggen in de periode 2005-2006. De grootste toename is terug te vinden in de sector selectie en terbeschikkingstelling van personeel. Er kwamen maar liefst 11 104 jobs bij in deze sector (+11,4%), wat vrijwel volledig op conto te schrijven is van de explosieve toename van het gebruik van dienstencheques. Personen die worden tewerkgesteld via dienstencheques doen dit immers veelal door tussenkomst van een erkend interimkantoor. De RSZ becijferde dat het aantal aangegeven arbeidsplaatsen gecreëerd door het stelsel van dienstencheques meer dan verdubbelde: van 12 347 op 30 juni 2005 tot 25 330 op 30 juni 2006. Dit zijn

cijfers voor België, maar het illustreert wel duidelijk in welke grootteorde de bijdrage van de dienstencheques moet worden gesitueerd. Bovendien wordt voorspeld dat de werkgelegenheid via dienstencheques zal blijven boomen de komende jaren. De meest recente cijfers van de RSZ bevestigen dit: op 30 juni 2007 steeg het aantal arbeidsplaatsen gecreëerd door het systeem van dienstencheques naar 37 759 jobs, nog eens 12 429 meer dan een jaar eerder. Pas in 2010 zou het systeem op haar hoogtepunt komen (Federaal Planbureau, 2008).

Verder steeg in een aantal commerciële dienstensectoren het aantal jobs in loondienst met meer dan 2 000 arbeidsplaatsen. Dit was het geval bij de *vervoersondersteunende activiteiten* waar tussen 2005 en 2006 maar liefst 2 527 jobs bijkwamen (+5,9%), vooral terug te vinden in de subsectoren vrachtbehandeling en opslag. De sector profiteert nog steeds van de tendens tot outsourcing: steeds meer ondernemingen staan niet meer zelf in voor het transport van hun goederen, maar besteden dit uit aan derden. Hierdoor neemt het aantal gespecialiseerde vervoersfirma's toe. Ze zorgen voor een sterke groei van de sector, zowel in economische termen als op het vlak van werkgelegenheid. Ook blijft de sector haar activiteiten diversifiëren. De dienstverlening beperkt zich niet louter tot het eigenlijke transport van personen en/of goederen, maar betreft ook logistieke ondersteuning, opslag en distributie van goederen, activiteiten als tussenpersoon, koerierdiensten en ga zo maar door (Geurts, 2002).

De quartaire sector: positief over de gehele lijn

De quartaire sector, die vooral niet-commerciële diensten huisvest, is in Vlaanderen goed voor een derde van alle jobs in loondienst anno 2006. Concreet gaat het om 694 706 banen en dat zijn er 12 867 meer dan een jaar eerder. Alle quartaire sectoren boeken jobwinst.

In de *ziekenhuissector* kwamen er tussen 2005 en 2006 meer dan 1 100 jobs bij. Vaak wordt deze sector in één adem genoemd met de *maatschappelijke dienstverlening* waar 8 306 extra jobs in loondienst werden gecreëerd in de beschouwde periode. Beide sectoren zien hun jobaantal reeds sinds het begin van de jaren negentig stijgen, relatief onafhankelijk van de conjunctuur en gedreven door de gestage toename van het aandeel van die diensten in de persoonlijke consumptie (Federaal Planbureau, 2008). Bovendien vangen deze sectoren de toenemende vergrijzing van de bevolking en alle problemen van hulpbehoevende aard die hiermee gepaard gaan op. Ook creëert een toenemende vraag naar kinderopvang extra jobs in de maatschappelijke dienstverlening (Booghmans et al., 2007). Nemen we de jobgroei in de maatschappelijke dienstverlening en de dienstencheques samen in beschouwing, dan kunnen we concluderen dat de door de overheid gesubsidieerde tewerkstelling een niet onaanzienlijke rol speelt in de globale toename van het aantal jobs in loondienst. Dit weliswaar naast de jobgroei in een aantal commerciële dienstensectoren zoals de groot- en kleinhandel en de vervoersondersteunende activiteiten.

Eef Stevens
Steunpunt WSE

Bibliografie

- Booghmans, M. & Stevens, E. 2007. *De jobs zitten opnieuw in de lift. Een analyse van het aantal jobs in België en het Vlaams Gewest in de periode 1999-2006*. WSE report 2007. Leuven.
- Federaal Planbureau. 2008. *Economische vooruitzichten 2008-2013*. Brussel.
- Geurts, K. 2002. *Sectorrapport. Meer dan vervoer alleen*. Steunpunt WAV-SSA, Leuven.
- RSZ. 2007. *Snelle ramingen van de tewerkstelling (RSZ) voor het vierde kwartaal 2007*. Brussel.